

Magyar Kulturális Évad a Nyugat-Balkánon

2019

Előszó

A Magyar Állami Népi Együttes Bosznia-Hercegovinában.

A Nyugat-Balkáni Magyar Kulturális Évad megszervezéséről Magyarország kormányának 1176/2018. (III. 28.) számú kormányhatározata döntött. A régió hat országában – Szerbiában, Bosznia Hercegovinában, Észak-Macedóniában, Montenegróban, Koszovóban és Albániában – 2018 őszétől 2019 decemberéig zajlottak kulturális programok.

A Nyugat-Balkáni Magyar Kulturális Évad apropóját nem kerek évforduló, hanem a régió stratégiai jelentősége adta. Az Évad üzenete az volt, hogy Magyarország a legkorszerűbb kulturális irányzatokkal lépést tartó és kreatív, de egyben hagyományos értékeit tisztelő és ápoló, a kulturális sokszínűséget előtérbe helyező ország, amely fontosnak tartja és segíti közelebbi és távolabbi déli szomszédjait, barátként tekint rájuk, és támogatja európai uniós csatlakozásukat. Különös aktualitást adott Magyarország nyugat-balkáni koncentrált kulturális megjelenésének, hogy a nemzetközi migrációs válság felértékelte a régió jelentőségét, miközben változatlanul fontos külgazdasági és nemzetpolitikai érdekek is fűződnek a térség országaihoz.

A Nyugat-Balkán nyelvi és kulturális sokszínűségénél fogva a magyar kulturális megjelenés kulcsterületei a zene, a tánc, a filmművészet és a képzőművészet voltak. Bár a Nyugat-Balkán hat országának mindegyikét külön programsorozatként kezeltük, az egyes országok rendezvényeit összekötötték a szimfonikus zenekari koncertek, a fotó- és gasztro kiállítások és a filmnapok.

A koncepció kialakításánál ügyeltünk rá, hogy lehetőség szerint a helyi közösségekkel, szakmai műhelyekkel együttműködve már ismert kulturális brandekhez, fesztiválokhoz csatlakozva jelenítsük meg a magyar tartalmakat, ezáltal megsokszorozva a hazánkra irányuló figyelmet. Az ilyen jellegű együttműködések mindkét fél számára kifizetődők – a térség nivós fesztiváljai már kialakult közönségi körrel és megfelelő kulturális beágyazottsággal rendelkeznek saját országaikban, ugyanakkor a magyar előadások programba emelésével jelentős hozzáadott értéket kapnak.

Vándorkiállítások

2018- 2019

„Modern trendek a XX. századi magyar fotótörténetben”

A XX. századi magyar fotográfia legjelentősebb alkotóit és alkotásait felvonultató művészeti tárlatot a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeummal együttműködve állítottuk ki Észak-Macedónia, Montenegró és Koszovó legnevesebb galériáiban, múzeumaiban.

A kiállítás a két világháború közötti magyar fotóművészetben is határozottan jelenlévő progresszivitást mutatta be a múzeum gyűjteményében őrzött világhírű, valamint a külföldön eddig kevésbé ismert alkotók válogatott munkáin keresztül.

A fotóművészettel foglalkozók körében közhely, hogy Magyarország a két világháború között a fotóművészet területén a legjelentősebb alkotókat felvonultató országok közé tartozott. André Kertész, Moholy-Nagy László, Brassai (Halász Gyula) és Munkácsi Márton alkotásai a világban bárhol garanciát jelentenek a sikerre, műveik a két világháború közti fotográfia meghatározó ikonjai. A kiállításunkon szereplő képek az első világháborút megelőző évektől a második világháború utánig követték nyomon a nagy fotográfusok munkásságát, bemutatva pályájuk alakulását hazánkban.

„Budapesti mesék”

A Nyugat-Balkán számos fővárosi és vidéki helyszínén került kiállításra a *Budapesti mesék* című fotókiállítás, köztük Szerbiában, Bosznia-Hercegovinában, Észak-Macedóniában, Montenegróban és Albániában.

Brassai [Gyula Halász]:
*Párizsi pár a „Quatre-Saisons”
táncsteremben (rue de Lappe), 1932*

A képanyag a magyar fővárost mutatja be 40 fekete-fehér fotón, a fények és árnyékok játéka mögötti apró történetekre fókuszálva. A kiállítás Kinszki Imre és Kaiser Ottó budapesti fotóiból összeállított párhuzamos tárlat: a holokausztban elhunyt Kinszkiné a két világháború között készült budapesti fényképei mellé állítja a kortárs fotóművész, Kaiser friss Budapest-felvételeit, amelyek hangulata, ritmikája, témái mintegy választ adnak az előd műveire.

Míg a külföldi szakirodalom Brassáival, Kertésszel és Moholy-Naggal egyenrangú alkotóként emlékszik Kinszki Imre (1901–1945) életművére, itthon csak kevesek által ismertek páratlan fotói. A párhuzamos tárlatnak így kiemelkedő jelentősége van az életmű bemutatásában. A két fotográfus képei elmosás az évszámok közti különbséget, miközben bemutatják a

helyszíneket. Kinszki Imre XX. század elején készített képei és Kaiser Ottó csaknem száz évvel későbbi fotográfiái szinte ugyanazokat a történeteket mesélik el.

Kertész, André [Andor Kertész]

Szatirikus táncosnő

1926 / 1967 körül. Zselatinos ezüst. 25,3 × 20,3 cm. Magyar Fotográfiai Múzeum

Capa, Robert [Endre Ernő Friedmann]:

A milicista halála

1936 / 1970. Zselatinos ezüst. 28 × 36 cm.
Magyar Fotográfiai Múzeum

Medencék titánjai: vízilabdapárbajaink Szerbiával és Montenegróval

A magyar vízilabda kétségkívül a világ legeredményesebb sportteljesítményei közé számít. A lassan már egy évszázada legendás magyar vízipóló legjelentősebb vetélytársai közé tartoznak a szerb és montenegrói játékosok. A csapatok a világversenyeken és a nemzetközi kupákon rendre összemérik erejüket, és a szurkolók emlékezetes küzdelmeket láthatnak. A közelmúltban hungarikummá választott sportág, a magyar vízilabda történetét, szerb és montenegrói kapcsolódásait és a legjelentősebb mérkőzéseket felvonultató kiállítást a Nemzeti Sportközpontok / Magyar Olimpiai és Sportmúzeum állította össze.

Bemutatására a szerb főváros legnevesebb uszodájában, illetve Montenegró tengerparti városaiban – Kotorban, Herceg Noviban és Budvában – szabadtéren került sor. A fair play szellemében megvívott kemény összecsapások felidézése számos érdeklődőt vonzott a kiállításokra.

A megnyitók iránt a sportág helyi képviselői mellett nagy számban érdeklődtek azok a sportszerető helybéliek is, akik a medencék partján vagy a képernyők előtt ülve támogatják kedvenc csapataikat. A szabad tér és a tengerparti sétányok igazodtak a tengermelléki vízilabdázás körülményeihez, hiszen ezekben az országokban még ma is a tengerben úszik ezt a sportot.

Kiss Gergely háromszoros olimpiai bajnok, vízilabdázó és Steinmetz Ádám olimpiai bajnok, vízilabdázó a kiállítás megnyitóján, Kotorban.

KKI konferenciák

Az évad keretében a Külügyi és Külgazdasági Intézettel társszervezésben konferenciasorozat valósult meg a Nyugat-Balkán országainak fővárosaiban, segítve a think-thank és a kutatók közötti kapcsolatépítést és párbeszédet. A konferenciák napjaink legfontosabb bilaterális diplomáciai, valamint EU-s bővítéspolitikai kérdéseit járták körbe, a közös diskurzusba bevonva az egyes területek szakértőit, gazdasági kulcsszereplőit és döntéshozóit.

Szerbia *Tíz évvel a stabilizációs és társulási megállapodás után: a megállapodás hatása Szerbia és Magyarország gazdasági és politikai kapcsolataira*

Bosznia-Hercegovina *A kultúra támogatása a globalizált világban: a gazdasági és állami szereplők szerepe*

Észak-Macedónia *A bővítési politika jövője az EP választások tükrében*

Montenegró *Az EU helyzete és a bővítési politika jövője*

Koszovó *Magyarország EU integrációs tapasztalatai*

„Bölcső és menedék”

Bölcső és menedék: a Nyugat-Balkán élővilágának kutatása magyar szemmel címmel mutattuk be a Magyar Természettudományi Múzeum által tervezett és megvalósított vándorkiállítást öt nyugat-balkáni országban: Szerbiában, Bosznia-Hercegovinában, Észak-Macedóniában, Montenegróban és Albániában. Témája igen aktuális, hiszen a balkáni terület egyike a világ azon 35 régiójának, amelyet

„biológiai sokféleséggel rendelkező hotspotnak” nevezünk, ahol a terület méretéhez viszonyítva különösen sok faj él. A biológiai sokféleség biztosítja bolygónk életciklusainak fenntartását állatokon, növényeken és kiegyensúlyozott ökoszisztémákon keresztül, így kiemelt figyelmet érdemel. A magyar kutatók a helyi kollégákkal szoros együttműködésben intenzíven és régóta kutatják a régió élővilágát – a Magyar Természettudományi Múzeum kutatói az elmúlt 3 évtizedben több mint 300 balkáni expedícióban vettek részt –, mert csak azt megismerve lehet igazán megérteni a Kárpát-medence biodiverzitásának jégkorszak utáni kialakulását.

A kiállítás célcsoportja a családok és diákok voltak, így kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a gimnáziumok és általános iskolák értesüljenek a kiállításról. A kiállításához kapcsolódva több országban a természettudományi múzeumok közötti együttműködési megállapodás aláírására is sor került.

“A legjobb döntések nem a zöld, hanem a fehér asztalnál születnek.”

Édes követek: gasztrodiplomácia

A legjobb döntések nem a zöld, hanem a fehér asztalnál születnek – tartja a közvélekedés, és ebben van is némi igazság. A terített asztal körül ugyanis béke van. Étkezés közben nem illik kedélyborzoló témákról beszélni, utána pedig – elpilledve, jóllakottan – mindenki derűsebb színekben látja a világot.

A második világháborúig a diplomácia nyelve és az ételsor is kötelezően francia volt, csak az italok vittek némi hazai jelleget a kifinomult, de egyhangú étkezésekbe. Ma már minden nagykövetségi szakács, minden nagy diplomáciai rendezvény konyhafőnöke igyekszik beilleszteni az étrendbe néhány „saját” különlegességet. És mi tud emlékezetesebb lenni, mint az ebéd vagy a vacsora koronája, a desszert? Édes követeink gondoskodnak róla, hogy a vendégek a szó szoros értelmében jó szájjal gondoljanak a magyarok asztalánál töltött órákra.

Ezeknek a csemegéknek és megalkotóiknak állított emléket az *Édes követek* kiállítás és adtak személyes élményt azok a sütemények, amelyeket a Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakgimnázium és Szakközépiskola tanárai és diákjai készítettek el a helyszíneken a kiállítás kísérőjeként. A Rigó Jancsi, a Dobos-torta, a zserbó szelet és a Rákóczi-túrós kitűnő diplomáciai szolgálatot teljesített Észak-Macedóniában, Montenegróban és Koszovóban. Albániában pedig a Gundel étterem séfjének közreműködésével mutattuk be az ikonikus magyar desszerteket.

Fesztiválok forgataga

Magyarország szerte a Nyugat-Balkánon több mint harminc fesztivál keretében kínált színházi, zenei, irodalmi, tánc és filmművészeti produkciót. Közülük kiemelkedtek azok a nagy nemzetközi fesztiválok, melyeken díszvendégi státuszban vehettünk részt, így például a méltán híres szarajevói Téli Fesztivál vagy Montenegró nivós KotorArt fesztiválja.

A bosznia-hercegovinai kulturális élet egyik kiemelkedő eseménye, a Téli Fesztivál immár 35. alkalommal került megrendezésre, „Buka i bijes” – „Zaj és harag” mottóval. Tekintettel arra, hogy a jugoszláv időkben Szarajevó kulturális központnak számított, az itt élők számára a kultúra fontos hívószó; ennek megfelelően törekedtünk a minél szélesebb kulturális kínálat bemutatására. A repertoárban így ugyanúgy helyet kapott néptánc, természettudományi múzeumi kiállítás, fotókiállítás, filmművészet, komolyzene, mint például modern elemekkel ötvözött táncprodukció, tudománydiplomáciai rendezvény vagy non-verbális színházi előadás.

A montenegrói KotorArt Fesztivál szintén kiemelt stratégiai partnerünké vált, nemcsak Magyarország díszvendég státusza, hanem a montenegrói magyar kulturális programsorozat népszerűsítésében vállalt aktív szerepük miatt is. A KotorArt nyaranta több tízezer látogatót vonz, és Montenegró egyik legnépszerűbb fesztiváljaként tartják számon.

SZERBIA

Szegedi Kortárs Balett

A szerbiai magyar kulturális eseményeket a Szegedi Kortárs Balett *Carmina Burana* című előadása nyitotta. Juronics Tamás koreográfus darabja zeneileg latin nyelvű vágánsdalok gyűjteményén alapul, és az együttes történetének legsikeresebb produkciója.

Az előadás hatalmas tetszést aratott a belgrádi közönség körében, a siker pedig igazolta, hogy közös európai kulturális kincseinkből merítve milyen kiemelkedő művészi értékeket hoznak létre a Magyarország vidéki városaiban működő társulatok.

Ligeti Ensemble Újvidéken és a belgrádi Filharmónia

A Ligeti Ensemble egy új dimenziót mutatott be a magyarországi kulturális kínálatból. Kortárs magyar zene ritkán hallható Szerbiában, ezért a hallgatóság elismeréssel és kitörő lelkesedéssel fogadta a belgrádi és újvidéki koncerteket.

A jeles magyar szólistákból 2018 tavaszán alakult formáció a kiemelkedő kortárs zeneszerző, Ligeti György emléke és művészeti tevékenysége előtt tiszteleg. A névválasztás félreérthetetlenül kijelöli a kamarazenekar céljait: egyrészt a zeneszerző napjainkra klasszikussá érett műveinek ápolását és széles körben való megismertetését, másrészt a

kortárs magyar zeneművek megismertetését, magyarországi és külföldi népszerűsítését.

A Ligeti Ensemble elsősorban a jól ismert Concerto Budapest muzikusaira épül, de gazdagítja a közreműködők körét számos olyan

zenész is, aki az elmúlt évtizedekben kortárs zenei produkciókban hívta fel magára a figyelmet.

Nemzeti Színház

Belgrádban két előadással lépett színpadra a Nemzeti Színház.

A *Körhinta* című darab a cannes-i filmfesztiválon Arany Pálmára jelölt film alapján készült, lenyűgöző színpadi előadás. Az ötvenes években játszódó történetben egy „termelőszövetkezeti” Rómeó és Júlia drámája jelenik meg előttünk, amelyben a szerelmes fiatalok boldogsága áll szemben a családok anyagi érdekeivel és a kor elvárásaival. Csodaszép koreográfiával és lehengerlő látványvilággal valósul meg ez a táncot-zenét-éneket-prózáat ötvöző előadás.

Katona József *Bánk bán* című drámája a magyar irodalom kultikus műve. A Nemzeti Színház főigazgatója, a rendezőként is a legelismertebbek közé tartozó Vidnyánszky Attila az 1833-ban bemutatott, klasszikus darabot intim kis térben, élőzenével, sok szenvedéllyel és látványos képekkel állította színpadra. Az előadás a belgrádi Collegium Hungaricum közreműködésével a belgrádi Nemzeti Színházban került bemutatásra, és elsősorban szerb, illetve délvidéki magyar közönséget vonzott.

Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója és Ivana Vujić, a belgrádi Nemzeti Színház igazgatója együttműködési szerződést írtak alá, amelynek eredményeként már megindult a közös munka a két társulat rendezői és dramaturgjai között.

Dora Fulep

BOSZNIA- HERCEGOVINA

Maladype társulat

Bosznia-Hercegovinában bemutatkozott a magyarországi független színházi szféra egyik legmeghatározóbb alkotóműhelye, a közel két évtizede működő Maladype Színház. A mágikus-realista szerző, Bruno Schulz novellái alapján készült Augusztus című előadás a Monarchia végnapjait írja meg egy galíciai kisvárosban élő kereskedő család történetén keresztül. Balázs Zoltán rendező, a színház művészeti vezetője Schulz nem mindennapi nyelvezetét fordítja át non-verbalizmusra, azaz a test, a mozgás nyelvére. A Maladype Színház előadásai olyan új színházi nyelvvel kísérletező produkciók, amelyeket a szakma és a közönség jelentős díjakkal honorál, és amelyek a Maladype társulatát a hazai és a nemzetközi színházi élet egyik legizgalmasabb és legszínvonalasabb kísérletező formációjává tették. Albániában – ahol az együttes egy színházi fesztivál keretében mutatkozott be a közönségnek – Balázs Zoltán saját színészfejlesztési módszeréről is tartott workshopot pályakezdő fiatal színészeknek.

Magyar Állami Népi Együttes: *Magyar virtus*

A nagymúltú Szarajevói Téli Fesztivál nyitóelőadásaként, valamint három szerbiai helyszínen, Belgrádban, Gornji Milanovácban és Užicen mutatkozott be a Magyar Állami Népi Együttes *Magyar virtus* című előadásával. Az együttes turnéja bizonyította, hogy a magyar néptánc virtuozitása, dinamizmusa és érzelmi fűtöttsége nem csak a férfiak sajátja, hiszen a „magyar virtus” mint táncos magatartás megjelenik a páros és a női táncokban is. Az előadás folyamatosan változó képeiben a magyar paraszti hagyományok kavargó sokszínűsége tűnt fel: a férfi táncok akrobatikussága, a lánytáncok lírája, a páros táncok formagazdagsága. Az előadás Kodály Zoltán, a világhírű zeneszerző, zenetudós és pedagógus életműve előtt is tisztelgett. A produkció egymást váltó képeiben olyan tájegységek, falvak zenéi, dalai, táncai jelennek meg és hangzanak el, ahol a mester gyűjtött vagy műveihez inspirációt nyert. Az est – amelyet minden egyes helyszín közönsége hatalmas tetszéssel fogadott – maga utazás volt, keresztül szinte az egész Kárpát-medencén Rábaköztől Bukovináig, Felvidéktől Kalotaszegig.

A Budapest Jazz Orchestra Bosznia-Hercegovinában

A Budapest Jazz Orchestra *Zenei főhajtás a Queen életműve előtt* című fergeteges hangulatú előadásával hozta lázba – és táncoltatta meg – a közönséget Szarajevóban és Banja Lukán a Téli Fesztivál meghívott vendégeként.

A koncertnek Szarajevóban a belvárosi Dom mladih Skenderija Kulturális Központ adott otthont, amelyet a főváros legkiemeltebb koncerthelyszínéként tartanak számon. A 800 néző befogadására alkalmas helyszín zsúfolásig megtelt. A rendezvény iránt a helyi lakosság, a városi és állami vezetés, a diplomáciai testület és a helyi magyarság részéről is óriási érdeklődés mutatkozott; valamennyi országos és helyi médium kiemelt programként ajánlotta a koncertet már hetekkel az esemény előtt. A Banja Luka-i koncert még a szarajevói sikereket is felülmúlta. Az 500 férőhelyes Banski Dvor Kulturális Központban szintén teltház, táncoló közönség előtt játszott a népszerű magyar big band.

A közel másfél órás koncerten közreműködő három kiváló szólista – Wolf Kati, Kocsis Tibor és Csordás Levente – felejthetetlen produkciót nyújtott.

ÉSZAK-MACEDÓNIA

Szent Efrém Férfikar

„Szláv Jeruzsálemként” is emlegetik Ohridot, melynek XI. században épült templomában, a Szent Szófia-templomban lépett színpadra a Szent Efrém Férfikar. Bár az együttes korábban még nem koncertezett Macedóniában, a koncertre összeállított sajátos repertoár számos ponton kapcsolódott az ország bizánci zenei hagyományával, kultúrájával.

A program összeállításánál során a Férfikar a kárpát-medencei bizánci énekkultúra megjelenítése mellett sikeresen egyensúlyozta a saját interpretációban előadott, Macedóniára jellemző énekeket, valamint a keleti egyházzene rendkívül eklektikus és sokszínű világának párhuzamait. Az ohridi Szent Kelemen tropár és a szinte nem hivatalos himnusznak tekintett „Zajdi, zajdi” kezdetű macedón ének a helyi zenekultúra jellegzetességeit is bemutatta – ez utóbbiért a közönség különösen hálás volt. A kivételes produkciót kínáló férfikar az Albániai Magyar Kulturális Hetek keretében is fellépett.

Szkopjei Könyvvásár

A nyugat-balkáni magyar programsorozat kiemelkedő eseménye volt a 31. Szkopjei Nemzetközi Könyvvásár, amelyen Magyarország díszvendégként vett részt az Észak-Macedóniai Magyar Kulturális Hetekhez kapcsolódva.

Hazánk díszvendég státusza – melyet Magyarország a könyvvásár történetében első és egyedüli országgént nyert el – lehetőséget adott arra, hogy az eddigi érdeklődőkön túl a szélesebb irodalom-kedvelő közönség is megismerkedjen a magyar szerzők műveivel.

Érdekesség, hogy a macedón-magyar könyves kultúra kapcsolatának története legalább 200 évre nyúlik vissza, hiszen 1814-ben Budán nyomtatták ki az első macedón nyelvű könyvet. A magyar költészet macedón fordításirodalma kivételesen gazdag, költőinket megbecsülik és szeretik Észak-Macedóniában. A vásár apropóján új fordításban megjelent Molnár Ferenc: Pál utcai fiúk című könyve is, amely Észak-Macedóniában is kötelező olvasmány az iskolákban.

A nemzetközi Könyvvásár Észak-Macedónia egyik legjelentősebb kulturális rendezvénye, mely hagyományosan sok érdeklődőt vonz, iskolás csoportok és családok kedvelt hétvégi programjának számít. Paszkál Gilevszki és Zlatkó Pancov műfordítók munkájának köszönhetően a bemutatott könyvek sora impozáns: a klasszikus írók munkáitól (Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Gárdonyi Géza, Molnár Ferenc, Csáth Géza, Hamvas Béla, Örkény István, Márai Sándor) a válogatásköteteken keresztül a kortárs irodalom széles spektrumát öleli fel (Dragomán György, Tóth Krisztina, Karafiáth Orsolya, Szécsi Noémi, Bartis Attila, Szvoren Edina, Bagossy László, Konrád György, Nádas Péter, Krasznahorkai László, Bodor Ádám, Kertész Imre).

NYUGAT-BALKÁNI MAGYAR KULTURÁLIS ÉVAD

A magyar díszvendégség alkalmából hat magyar mű jelent meg macedón nyelven:

Jósika Miklós: Abafi
Ady Endre antológia - Vér és Arany
Bagossy László: A Sötétben Látó Tündér
Szvoren Edina: Nincs, és ne is legyen
Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
Kosztolányi Dezső: Esti Kornél

„A zene mindenkié”: a debreceni Kodály Filharmónia és Kodály Kórus Szkopjében

A cívisváros legfőbb zenei együttese, a Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus nagyszabású zárókoncertet adott november 28-án a szkopjei Filharmónia épületében.

A Kodály Filharmónia ars poeticájának is tekinthetjük Kodály Zoltán azon gondolatát, amely szerint „a zene mindenkié”. A műsor tervezésénél a publikum azon igényét tartották szem előtt, hogy népszerű magyar darabokat is játsszanak, hiszen a kulturális évadok alapvető törekvése, hogy kulturális értékeinket minél szélesebb rétegek ismerhessék meg.

Ennek megfelelően a műsorban helyett kapott Bartók *Román népi táncok* című műve, Ravel *Cigányrapszódia*ja, de felcsendült Brahmtól is az *V. Magyar tánc*.

A koncert Kelemen Barnabás Kossuth-díjas hegedűművész közreműködésével és Somogyi-Tóth Dániel, a Filharmónia művészeti igazgatójának vezényletével zajlott.

MONTENEGRÓ

Magyar operett Podgoricában

Montenegró kulturális életének „történelmi pillanata” volt a Budapesti Operettszínház nagyszabású előadása a podgoricai Montenegrói Nemzeti Színházban – *az ország történetében ugyanis ez volt az első operettelőadás.* A Montenegrói Magyar Kulturális Hetek rendezvénysorozatát megnyitó, teltházas előadást jelenlétével megtisztelte Ivan Brajovic, a montenegrói parlament elnöke, valamint Alexandar Bogdanovic kulturális miniszter.

A Budapesti Operettszínház mintegy kétórás előadással kápráztatta el a montenegrói közönséget, amelynek során minden egyes betétdal előadását vastaps kísérte. A műsor alatt felcsendültek a legnépszerűbb magyar operettművek, úgymint Kálmán Imre *Csárdáskirálynője*, Lehár Ferenc számos szerzeménye és Kacsóh Pongrác dalai.

A Frenák Pál Társulat sikere a FIAT Nemzetközi Színházfesztiválon

A 34. alkalommal megrendezett Nemzetközi Alternatív Színházfesztiválon adta elő a Frenák Pál Társulat *Birdie* című darabját.

A fesztivál zsűrije a legjobb előadásért járó díjjal jutalmazta a magyar társulatot, kiemelve a színészek magas szintű technikáját és energikus játékát. Az új kreációban a Frenák Pált hosszú évek óta foglalkoztató repülés-motívumon túl Alan Parker *Birdy* című filmdrámája, William Wharton amerikai író 1978-as, azonos című regénye, valamint Raymond Depardon's *San Clemente* című dokumentumfilmje szolgált inspirációul a koreográfus számára. A darab progresszív módon mutatja be modern kulturális értékeinket: az előadás különleges díszletét, a közel 2,5 méter magas átjárható fémlabirintust a Lakos Dániel építész formatervezési díjnyertes, innovatív térbeli kirakós játék, a Logifaces ihlette. A társulatra jellemző intenzív, magával ragadó elektroakusztikus zenei világ most klasszikus zenei etűdökkel ellenpontoszódott, Kertész Endre nagyszerű csellójátékával a színpadon.

Francia sanzonok, magyar dallamok

Tivat városának exkluzív jachtkikötőjében, Porto Montenegro-ban került sor Micheller Myrtil és a Swinguistique zenekar szabadtéri fellépésére. Myrtil és zenekara 2011-ben alakult, műsoruk a XX. század Franciaországának hangulatát idézi fel francia és magyar nyelvű dalokkal, vidám gipsy swing stílusban.

Az Artisjus-díjas művésznő fergeteges hangulatot biztosított. A kellemes júliusi estén a zenekedvelő közönség kortól függetlenül együtt táncolt és énekelt az előadóművészekkel, a helyi magyarságnak pedig külön örömet okozott, amikor Myrtil magyarul szólította meg őket, és magyarul énekelt nekik.

KOSZOVÓ

Magyar siker Koszovóban - a Pannon Filharmonikusok nyitókoncertje

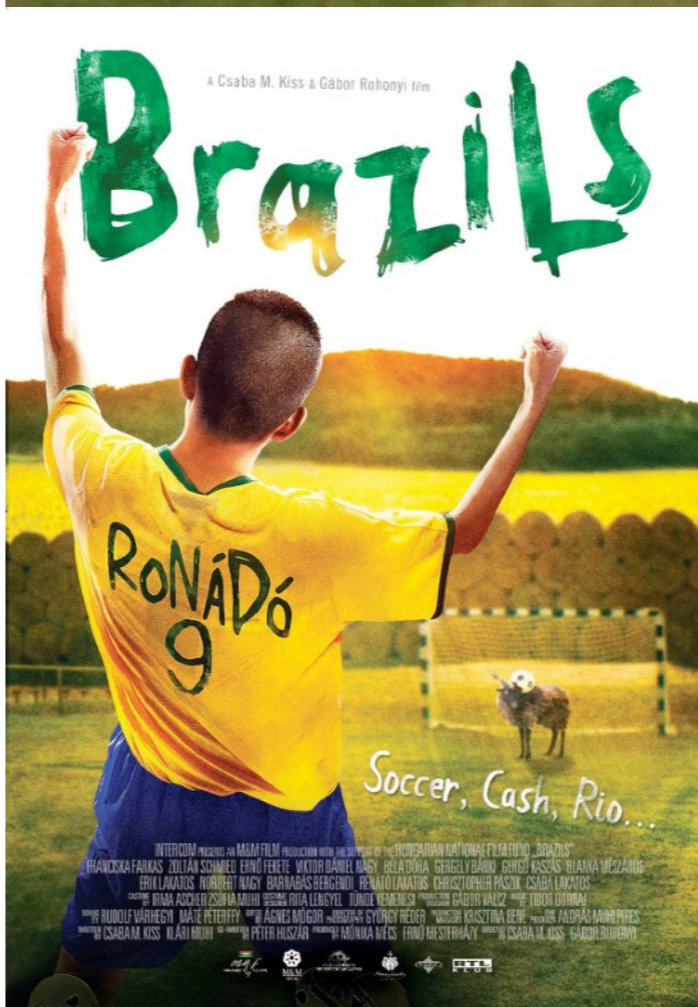
A koszovói programsorozat nyitókoncertje volt szeptember végén a pécsi Pannon Filharmonikusok hangversenye a főváros, Pristina „Red Hall” nevű koncerttermében. A terem zsúfolásig megtelt érdeklődővel, többeknek már csak állóhely jutott, hiszen Koszovó függetlenségének kikiáltása, 2008 óta nem volt hasonló jelentőségű komolyzenei előadás Pristinában, így a program mérföldkőnek számított a koszovói állam kulturális életében. A műsor Kodály Zoltán, Liszt Ferenc és Bartók Béla legismertebb darabjaiból válogatott, zongorán közreműködött Balázs János zongoraművész. A zenekart Bogányi Tibor karmester vezényelte.

A koszovói komolyzene-kedvelő publikum mellett a diplomáciai kar, valamint a koszovói közigazgatás vezetői is szép számmal képviseltették magukat. Jelentős kulturális diplomáciai eredményként könyvelhetjük el, hogy az előadás nyomán a Koszovói Filharmonikus Zenekar és a Pannon Filharmonikusok között hosszabb távú együttműködés vette kezdetét.

A magyar mozi ünnepe: filmnapok Pristinában

Óriási érdeklődés övezte a pristinai Kino Armata művészmoziban megrendezett Magyar Filmnapokat. A rendezvény apropóján bemutattuk a közönségkedvenc *Tanú* című film felújított változatát, M. Kiss Csaba és Rohonyi Gábor *Brazilok* című vígjátékát, a több díjat is elkönyvelő és nagy sikert befutott *Ruben Brandt, a gyűjtő* című filmet, valamint Mészáros Márta *Aurora Borealis – Északi fény* című alkotását.

A Kino Armata a koszovói filmkedvelő réteg egyik törzshelye, így a vetítések végig telházszal futottak. Az *Aurora Borealis* bemutatására Pataki Éva, a film forgatókönyvírójának jelenlétében került sor, aki a vetítés után Atifete Jahjaga, volt koszovói elnökasszony, a Jahjaga Foundation alapítója társaságában folytatott pódiumbeszélgetést. Ez az alapítvány foglalkozik Koszovóban a nők képviselésével és a háború okozta traumák feldolgozásával, ami szorosan kapcsolódik a film témájához is. A *Brazilok* c. film vetítéséhez kötődően pedig bemutatkozott a koszovói publikumnak a Magyar Máltai Szeretetszolgálat által a szociális munka egy sajátos formájaként, roma telepeken működtetett foci-program.

Jazz napok: Oláh Dezső Trió, Nigun, Besh o drom és Harcsa Veronika

Szinte felforgatta a pristinai Rockuzine bárt fergetes dallamaival a magyar jazz szcéna színe-java. A jazz napok keretében fellépett az Oláh Dezső Trió és a Nigun Együttes, a Besh o drom, valamint Harcsa Veronika és Gyémánt Bálint párosa.

Különösen nagy sikert aratott a Nigun klez-jazz alapokra építő improvizatív előadása, valamint a Besh o drom fékevesztett ritmuskavalkádja. A közönség főleg a koszovói zenekedvelő értelmiségből, valamint a Koszovóba akkreditált külképviseletek és nemzetközi szervezetek tagjaiból tevődött össze, akiket egyaránt magával ragadott Harcsa Veronika páratlan énekhangja és az Oláh Dezső Trió különleges, Bartók Béla *Román tánc*ait újraértelmező produkciója.

NYUGAT-BALKÁNI KULTURÁLIS ÉVAD

A kulturális hetek kiemelkedő eseménye volt Prizren városában Hunyadi János mellszobrának felavatása. Az albánok legendás hadvezérének, Szkander bégnek szövetségeseként tisztelt Hunyadi Jánosról Szabó Tamás Munkácsy Mihály díjas szobrászművész készített portrét.

ALBÁNIA

Apponyi Geraldine: a Fehér Rózsa

Zseri grófnő, azaz Apponyi Geraldine (1915-2002) I. Zogu albán király feleségeként a rövid életű albán királyság első és egyetlen királynéja volt. A Magyar Nemzeti Múzeummal együttműködésben *A Fehér Rózsa – Geraldine* címmel nyílt kiállítás a tiranai Nemzeti Történeti Múzeumban az 1938 áprilisában albán királynévá emelkedő magyar grófkisasszony életéből.

A tárlat fő vonulatát egy kronológiai megközelítésű alaptörténet adta. A közönség nagyrészt levéltári anyagokon és másolataikon keresztül ismerhette meg az Apponyiaknak régi időkre visszanyúló históriáját, miközben szemük előtt bontakoztak ki Geraldine áldozatokat vállaló felnőtt nővé válásának és királyi rangra emelkedésének lépései, majd a királyi család emigrációja.

A királynéről a Magyarország Tiranai Nagykövetségének kezdeményezésére Kligl Sándor Munkácsy Mihály-díjas szobrászművész készített az Albániai Magyar Kulturális Hetekre egészalakos szobrot.

„Fergeteges táncjáték egy olyan személlyel, aki valójában egy bábu. Ő nemcsak egy bábu, hanem egy ember, egy kis ember. Egy életre keltett kicsinyke ember.”

Fehér Ferenc: Morgan and Freeman

Fehér Ferenc koreográfus ezúttal is különlegeset alkotott: *Morgan and Freeman* című táncjátékát egy albán helyi társulattal együttműködve, közös produkcióként mutatta be a Kortárs és Modern Táncok Nemzetközi Fesztiválján Durresben és Tiranában.

Fehér Ferencet a különféle táncos iskoláktól való függetlensége, akrobatikus képességei és elképesztő virtuozitása a magyar táncművészet egyik legizgalmasabb alakjává avatják, nemzetközi híre miatt a világ számos színpadán adott már elő.

Durresben az Aleksander Moisu Színház, míg Tiranában az ArTurbina Színház telt meg a produkciók idejére. Az előadások kiemelkedően nagy sikert arattak, azokat a közönség szűnni nem akaró fennálló tapssal és üdvrivalgással kísérte.

Borbély Mihály: Balkan Jazz Project

A Balkán Jazz Project a Quartet B és a Vujicsics együttes közös koncertjeinek köszönhetően alakult meg Borbély Mihály vezetésével.

A két zenekart a sokoldalú fúvós személye köti össze, s eddigi nagyszerű koncertjeik bizonyították, hogy a Kárpát-medence, a Balkán és a jazz energiái könnyen gyűjthetők egy fókuszba.

NYUGAT-BALKÁNI MAGYAR KULTURÁLIS ÉVAD

Az Nyugat-balkáni Magyar Kulturális Évad programjai a Külgazdasági és Külügyminisztérium Külföldi Magyar Intézetekért és Évadokért felelős Főosztályának és Magyarország Belgrádi, Podgoricai, Pristinai, Szarajevói, Szkopjei valamint Tiranai Nagykövetségének együttműködésében valósultak meg.

Fotó: ArtLink, Fülöp Dóra, Griseld Hoxha, Magyar Nemzeti Múzeum, Yellow Event Service, Skopsko Leto, SPB d.o.o.

Minden jog fenntartva.